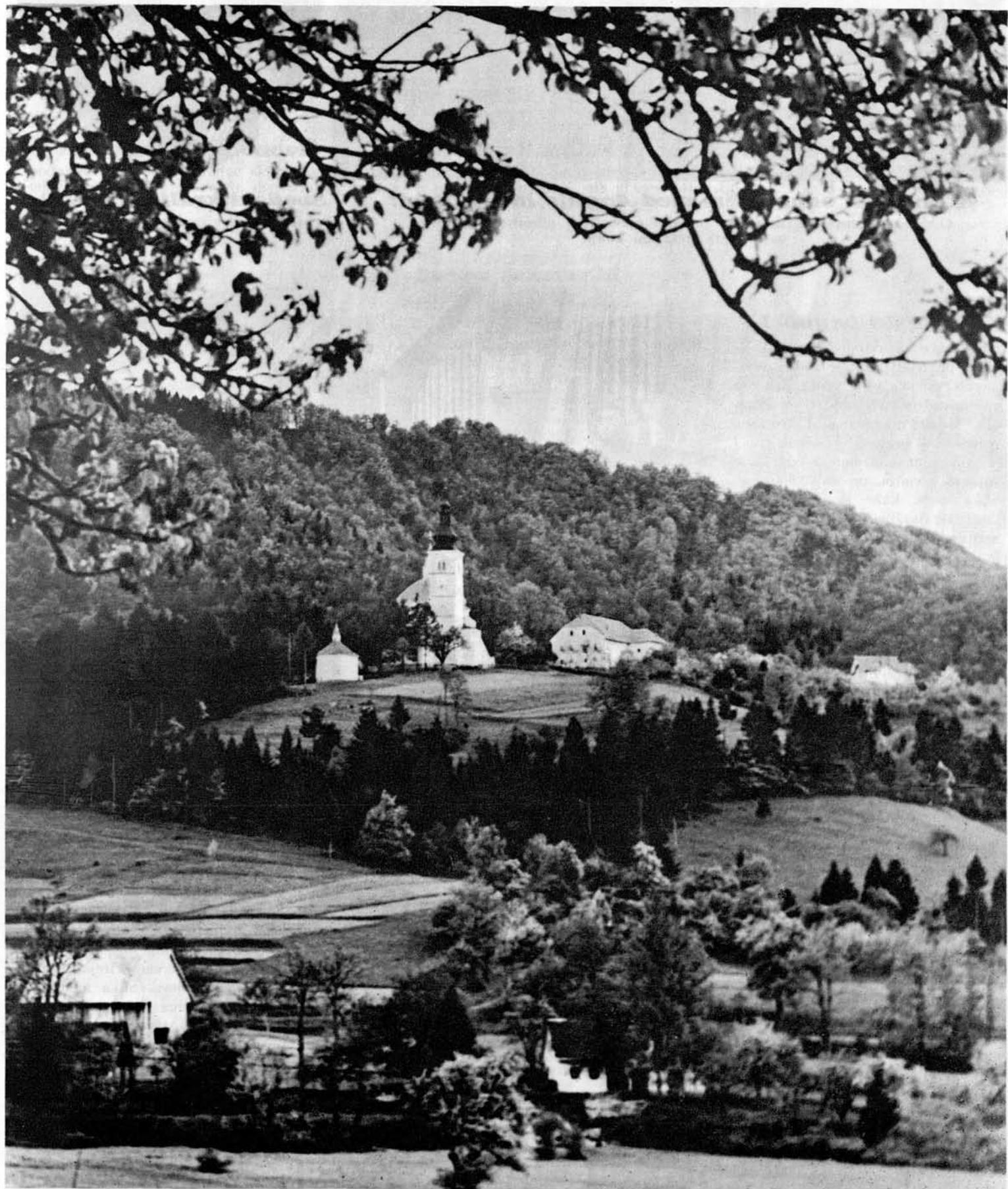

Nasfrirani *Slovenec*

Leto IV

Tedenska priloga »Slovenca« (št. 137) z dne 17. VI. 1928

Štev. 25

Pogled na Novo Štift pri Ribnici

s ceste iz Žlebiča v Sodražico.

Foto Kumar, Ribnica.

K napetim odnošajem med Anglijo in Egiptom:

Oddelek egiptovske kavalerije v paradni razvrsttvji; pozornost obračajo nase zlasti prekrasni konji.

Švedski kralj Gustav V.

ki je slavil včeraj svojo 70letnico.

Kitajski begunci

Dolgoletna državljanjska vojna, ki divja na Kitajskem, je rodila neizmerno gorja. Cele pokrajine so opustošene in tudi tam so se seznavili, kakor pri nas med svetovno vojno, z — begunci. Tisoči in tisoči beže z vsem, kar morejo odnesti, z vojnega ozemlja, ne vedoč kam. — Slika nam kaže skupino bežeče kmetiške družine. — Kdaj se bodo uredile kitajske politične razmere, je nemogoče prorokovati, kajti vso težko situacijo komplikirajo še vlevlasti, zlasti Japonska, ki zasledujejo seveda le svoje sebične cilje. Za enkrat zmagujejo južne čete in severokitajska armada, ki ji povejuje general Čangsolin, je morala pred kratkim zapustiti že celo kitajsko prestolnico Peking. Središče severokitajskih čet je sedaj Mukden.

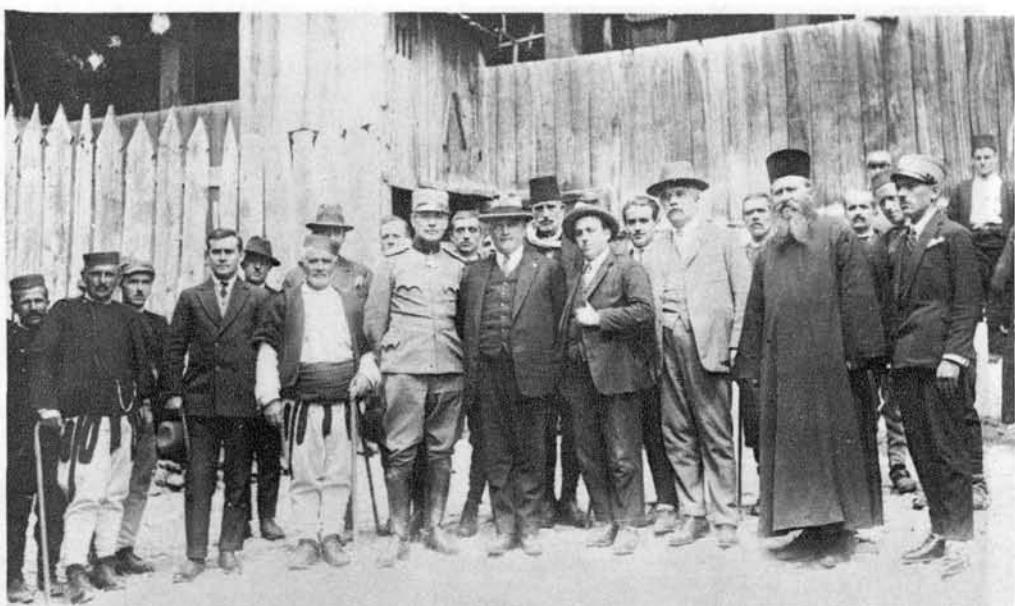
Iz Horthyjeve rezidence

Madžarski državni upravitelj in bivši admiral Horthy nima ravno slabega življenja. Za svoje bivališče si je izbral budimpeštanski kraljevi dvorec, na katerem prireja pogosto razkošne slavnosti. Slika nam kaže teraso kraljevega dvorca s Horthyjevimi gosti. S terase je prekrasan razgled na Donavo in Budimpešto. Zlasti lepo je videti imponantno stavbo madžarskega parlamenta (poslopje s kupolo), v katerem imajo še vedno prvo in zadnjo besedo magnatje z grofom Bethlenom na čelu. Da se Horthyju nič kaj ne mudi, rešiti še vedno viseče vprašanje državne oblike na Madžarskem, si lahko mislimo.

Radoslav Agatonović

podpredsednik naše narodne skupščine in odličen politik Davidovićeve demokratske stranke, ki je 31. maja nenadoma umrl.

Naš notranji minister dr. A. Korošec v Makedoniji

Koncem meseca aprila je inspiciral dr. Korošec Makedonijo, obiskal ob tej priliki vse večje kraje in prišel v stik z vsemi sloji ljudstva. Njegovo potovanje je napravilo povsod najboljši vtis.

Predsednik zveze, rezervni podpolkovnik M. Dj. Radosavljević, pozdravlja predstavnika mesta.

Zveza rezervnih častnikov

Od 26. do 28. maja se je vršil v Sarajevu letni kongres Zveze rezervnih častnikov, ki združuje pod svojim okriljem impozantno armado nad 18.000 članov in ima že več milijonov dinarjev imetja. Zveza je dosegla za svoje člane že marsikake ugodnosti in je tudi sicer jako važen činitelj, zato je tem bolj obsodbe vredno, da se jo je skušalo zapeljati v motne politične vode. Pri tem je, žal, sodeloval tudi ljubljanski pododbor. K sreči se nakane niso posrečile in na čelu mogočne organizacije je ostal še vedno dosedanji predsednik Radosavljević, ki se trudi odvrniti od Zveze vplive političnih strank. Ves kongres je izvenel v veliko manifestacijo za kralja in državo.

Iz sprevoda rezervnih častnikov v Sarajevu: *Zastava Zvezze*, dar kralja Aleksandra.

Slike k Slovenskemu biografskemu leksikonu

Borghi Jožef

(1846—1896), pisatelj.

Jager Francis

(* 1869), čebelar in vrtnar.

Juvanec Ferdo

(* 1872), šolnik in glasbenik.

Nova Štifti Ribnici

Dobro uro hoda od Ribnice na Dolnjem, na zahodni strani, med Ribnico in Sodražico, na nizkem gričku, tik pod Veliko goro, stoji prelepa romarska cerkev Marije Vnebovzetje, imenovana Nova Štifta. Zraven je kapelica sv. Jožefa in samostan o. frančiškanov. Otdot je diven razgled po ribniški dolini. Nova Štifta ni samo znamenita božja pot, ampak tudi krasna izletna točka. Posebno Ljubljancem in učencem izletnikom je priljubljena.

Marijino svetišče obkrožajo mogočne stoltečne lipe. Na eni teh lip je uta za 20 gostov. Cerkev ima v notranjosti obliko osmerokotnika. Rotundo pokriva 26 m visoka kupola z laterno in štirimi okni. Cerkev je krasna romanska stavba, katere kupola je poslikana s sedmerimi skrivnostmi Marijinih radosti. Kupolo je poslikal frančiškan p. Blaž Farčnik.

Izven rotunde stoji pod manjšo kupolo veliki oltar, čigar mojstrsko sliko je napravil slovenski slikar Mencinger (umrl 1759), in je 4 m visoka in 2 m široka. Včasih je imela cerkev sedem oltarjev (za Valvazorja pet), danes pa ima le še tri, ki so s prižnico vred krasno baročno delo. Okrog cerkve vodi pokrit hodnik, čigar streha sloni na kamnitih stebrih. Tukaj so svojčas in cele noči spovedovali številne romarje.

Nova Štifta
samostan (na lev), cerkev (na desni) in
mogočne 700letne lipe (na prvji je videti
zanimivo utico).

Na severni strani cerkve pa so »sветe stopnice«, obložene z marmorjem, nalomljene prav pod Nova Štift. Romarji stopajo po njih le po kolenih, ker so vanje vdelane razne relikvije.

Legenda, ki je še zelo živa v ljudskih ustih, pripoveduje, da se je na tem griču, ki se je takrat imenoval Brinjev vrh, Marija sama prikazala pobožnemu kmetu Matiju Furlanu iz bližnje vasi Sušja in mu ukazala tu zidati cerkev nji v čast. Pokazala da mu je prav kraj za cerkev in načrt, ki naj se po njem zida. Ribniški grajski valpet Riglar ga je dal zato zapreti v ječo, češ, da se kmet izpametuje. Za kazeno je valpet oslepel, dokler se ni vdal v voljo božjo, in je graščina potem prva začela z izdavo cerkve.

Zgodovinski viri in listine ne vedo o tej legendi ničesar, pač pa se opirajo tudi na neka skrivnostna prikazovanja. Listine pripovedujejo, da so videli ljudje v prvih desetletjih 17. stoletja na Brinjevem vrhu ponoči večkrat različne luči. Z ozirom na to je ribniški baron Jurij Jernej Kizelj zaprosil ogleskega patriarha Marka Gradišnika, naj mu dovoli tam sezidati Marijino cerkev in nastaviti kaplana, ki bo opravljal službo božjo. Patriarh mu je poslal tako dovoljenje dne 31. marca 1640, v katerem se izrečeno sklicuje na neke luči (in loco ubi nocturno tempore lumina varia et pluribus visa sunt — grajski arhiv v Ribnici), ribniški župnik in nadškof Anton Rudež, ki je bil navdušen jožefincev in kot tak božji poti pri Nova Štifti naklonjen. Leta 1810. pa je Rudež graščino kupil v last. Hinavski ključarji od Nove Štife so mu nosili celo milodare romarjev, tako da ljudje niso hoteli več dajati darov cerkvi. Njegovo geslo je bilo: »Seine Majestät der Kaiser brauchen mehr Geld als die Mutter Gottes von Neustift!« (Arhiv pri Nova Štifti.) Umetniško naobraženi beneficijat Anton Erazem Mertel pl. Mitterberg (1796—1812) se je ečutil prisiljenega, da je leta 1812. zapustil priljubljeno božjo pot, ki skozi dvajset let ni imela več svojega duhovnika. Tako je novostiftarska cerkev ostala kar dvajset let »civitas desolata«. Na listi cerkva, ki naj bi se na ukaz jožefinskih oblastnikov porušile, je bila tudi Nova Štifta (Carniola, 1911, 150), kar se pa na prizadevanje ribniškega dekanu in idealno mislečega graščaka Josipa Rudeža ni zgodilo, dasi je njegov prednik prodal celo orgle.

Naslednje leto pa je že baron Kizelj prodal ribniško graščino in gospodstvo baronu Juriju Andreju Trileku, baronu podkrajskemu, ki je bil istotako novi cerkvi pobožno naklonjen. Ljudje so se kosali, kdo bo zvozil več materiala, največ pa je prispeval baron sam. Dne 20. decembra 1650 je patriarha že zaprosil, naj tam nastavi duhovnika, ki mu on sam odkaže kos sveta za užitek, patriarh pa naj

**Spomin naših misijonarjev
Barage in Knobleharja**

Frid. I. Baraga

misijonski škof med Indijanci
Severne Amerike.

Ignacij Knoblehar

provikar centralno afriške misijonske
pokrajine.

Ozke in malenkostne razmere, v katerih smo živeli Slovenci pred prevratom, spomina na dva izmed naših največjih sinov, misijonarja Barago (1797–1868) in Knobleharja (1819–1858) sicer niso mogle popolnoma zabrisati, bile so pa vendar vzrok, da zanimanje za njuno življenje in delo ni doseglo zaslužene mere. Sedaj pa, ko je misijonska misel pri nas na novo oživila, nam uhaja pogled tudi nazaj v prvo slavno slovensko misijonsko dobo in ob težavah sedanjosti nam narašča podoba obeh velikanov, ki sta morala delati v divjini še nekultivirane Amerike in Afrike, v legendarno veličino. Kajti i pokrajine ob Velikih jezerih i deželi ob Belem Nilu so bile v sredi preteklega stoletja še neznana ozemlja, ki so zahtevala od obeh vseh duševnih in telesnih moči, če sta hotela izpolniti svojo nalogu. In bila sta tudi res vsak v svojem delokrogu prava pionirja in apostola krščanske in evropske kulture, tako da je njuno gigantsko delo izvalo občudovanje vsega sveta. Pomembna sta bila namreč ne le kot misijonarja, ampak tudi kot znanstvena raziskovalca. Z užitkom prebiramo še danes Baragov »Popis navad in zadržanja Indijanov Polnočne Amerike« (1837), in Knoblehar, ki je na Nilu dosegel otok Lumutat (1854), najjužnejšo točko, do katere je dotedaj prodrl beli človek, je bil za zahodni Sudan v resnici to, kar je bil Livingstone za južno Afriko.

Kdor se hoče natančneje poučiti o zanimivem življenju in delovanju obeh misijonarjev, kajih 60-, oziroma 70-letnico smrti letos praznujemo, naj seže po knjižici »Baraga in Knoblehar«, ki jo je pravkar izdala Unio Cleric in Ljubljani kot tretji zvezek svoje knjižnice (cena Din 6.—).

Indijansko posvetovanje

v pokrajini Baragovega misijonarjenja.

Na levi:

Potniške ladje
na Gornjem Nilu v Knobleharjevi
dobi.

Franc Barle

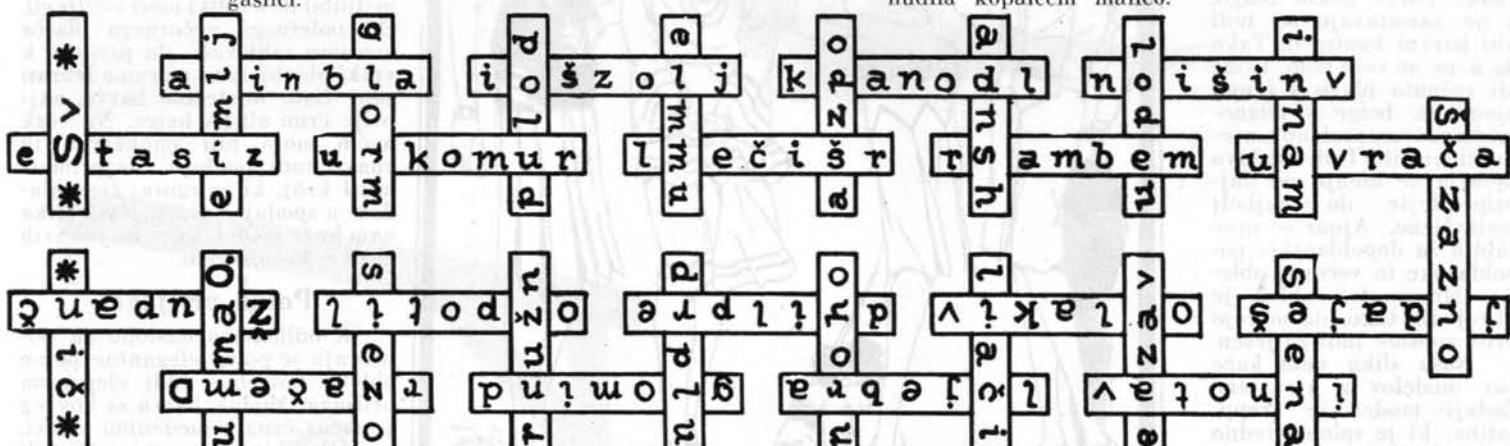
ustanovitelj in starosta Jugoslovanske gasilske zveze, ki je umrl 25. maja; njegov veličasten pogreb je najbolje pokazal, kak silen ugled je užival med slovenskimi gasilci.

Foto J. Gaber, Reteče.

K pričetku letošnje kopalne sezone:

Ljubljancam se je zadnji dve leti najbolj priljubilo kopanje v Savi pri Retečah, zato je zgradil letos tam neki podjetni Šentvidčan nekaj kabin in kantino, ki bo nudila kopalcem malico.

Ako začneš na pravem kraju in pravilno nadaljevati, dobiš odlomek znane pesmi. — I. nagr.: Beg, NAŠE GOBE; II. nagr.: Andrè, RADIO.

Rešitev križaljke v št. 25. Vodoravno: pozor, etapa, Monako, Izidor, oder, kij, rosa, Aron, Asta, Omar, Ivka, kimovec, ar, la, arzenal, uf, si, od, tolpa, tr, en, ve, opomin, srnak, del, Nepal, Stanko, pagat, ta, os, pa, es, opora, oče, Egon, opal, Mara, Anam, pok, Konon, uš, es, so, s.r., ikona, Apatin, Peter, kit, denar, Abadon, oj, na, oj, pogan, ta, so, ia, ig, nagovor, po, ag, postila, kila, krov, tast, trak, kuna, vik, uboj, vštric, lopata, kerub, spona. — Navpično: pek, otok, za, opij, raz, oda, Nero, aroma, Irska, dota, osa, Ra, iz, nart, avla, ne, ar, kuma.

Ifigenija, os, vis, cona, Aleš, Alpe, zel, en, avtomobil, Lear, da, od, pl, te, opora, opeka, nagon, rt, Koper, navod, as, spaka, napad, orkan, ton, sas, pas, oni, Oton, štor, liga, snop, Ra, nada, pav, ej, ta, es, ris, no, polt, nart, at, ob, d, pisar, gorup, od, kaut, vaba, tuš, pi (II), kot, ko, vcep, klun, ja, iks, oba, ro.

Prahljivih rešitev je prispealo 36. Žreb je določil I. nagrado J. Cvetku, Imeno, p. Podčetrtek, II. nagrado pa Viktorju Nachtigallu, računskemu uradniku, Ljubljana.

Sergej Minclov:

Car Berendej.

(Povest iz sibirskega pragozda.)

II. POGLAVJE.

— Predlani je padel iz sedla. Ponoči ga je presenila v stepi nevihta. Ves dan se je vozil s hlapcem, pa mu nič ni bilo. Ko pa se je stemnilo in se zabliskalo, se je pričel plašno ozirati. Čim se je zasvetlikala strela, se je že okrenil v sedlu: dozdevalo se mu je, da koga sluti v bližini. Kakih petkrat se je tako zasukal, potem pa je na vso moč udaril konja z bičem! Ta je zletel v eni sapi čez drn in strn! Hlapec je skočil za njim, ker se je tudi prestrašil. Zopet je razsvetilo vso stepo. Hlapec je zaledal, da zdaj leti Vabilinov konj po stepi že sam: griva se mu je bila naježila, sedlo je bilo zlezlo na bok. Hlapec je mahoma zadržal svojega konja, pričel je klicati — nihče se ni odzval! Dolgo je iskal in končno je prijahal do gospodarja: ležal je brez zavesti s prelomljeno nogo. Natovoril ga je vrh sedla na konja, pa ga privedel domov kakor mrtvega. Še dobro, da nista imela daleč do pristave! Polivati so ga morali z vodo, da bi se zavedel. Od tistega časa šepa.

— Če take stvari počenja, ga seveda morajo preganjati strahovi! — je sklenil Vedenej Savič.

— Kajpada! — je pritrdil črnobradec. — Sicer pa tam zagleda lahko človek prikazni, tudi, če ne dela nič hudega: tam prežijo hudiči in vsaka slična nesnaga menda pod vsakim grmom!

— Beži no, kaj pripoveduješ!

— Samo resnico pripovedujem: kje drugje naj bi se lažje zaredila ta zoprnost? Saj ni tam na tisoče verst daleč nobene cerkve in nobenega križa, povsod samo kamenje pa divja tajga. Zato so nasuta na vsakem vrhu in v vsaki soteski moliča iz okroglih kamnov — avve jim pravijo. Popa ne boš nikjer našel. Zato pa je vse polno več in vedežev! Hudo je tam...

Znanci so natočili iz zelenke še zadnje čašice za slovo, in Vedenej Savič se je pričel poslavljati.

Nič ni bil vesel kramarjeve povesti. Mrko je odkorakal domov, da bi prinesel Matveju Paliču vesti o njegovem starem prijatelju, carju Berendeju.

III. POGLAVJE.

— Tvojim znancem teče jezik kakor mlin: menda lažeta, kakor bi orehe trla?... je pripomnil Matvej Palič, ko je poslušal do konca poslovodjo.

— Tega ne bi rekel, prosim... prej se mi zdi, da nekako držita jezik za zobmi!... je odgovoril ta.

Modni kotiček

Ajour na oblekah.

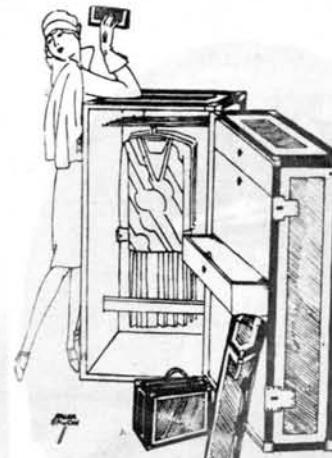
Modi, ki hoče biti enostavna, se ajour naravnost vsiljuje kot okrasek. Dejansko se po vseh modnih salonih vidijo modeli z ajourjem v najrazličnejših izvedbah. Vseeno je, ali je blago najtanji modni izdelek ali pa chinacrep, georgette ali pa celo crepp-satin; na vseh se uporablja ajour. Večinoma je okrasek enake barve kakor blago, a ne zametavajo se tudi niti barvni kontrasti. Tako da n. pr. se veže belo, beige ali rožnato blago s črnim ajourjem, beige s temnodršim, temnozeleno s svetlozelenim itd. Tudi izdelava ajourja se menja od najpriprostejše do najbolj sestavljenje. Ajour se uporablja za dopoldanske, poldanske in večerne obleke. Mnogo teh oblek je ukrojenih tako, da morejo priti vpoštovati tudi za jesen.

Naša slika nam kaže par modelov z ajourjem. Zadnji model iz crepp-satina, ki je sploh izredno priljubljen material, predstavlja enostavno promenadno obleko. Krilo je spredaj položeno v gube (blago narobe), bluza je kombinirana iz obeh strani blaga in okrašena z ajourjem. Seveda se more tako jumperska obleka skrojiti

tudi v dveh barvah n. pr. svetlo beige z rjavim, bela s črno, lososova s črno itd., pri čemer mora imeti ajour otenjave temnejšega blaga.

Enostavna platnena obleka v lepi modni barvi se da poceni narediti, a vendar učinkuje izredno odlično. Prav gotovo je zato, da bodo pralne obleke popolnoma prevladovale, če ne letos, pa prav gotovo prihodnje leto. Prvi model v naši sliki kaže vzorec take enostavne obleke iz sirovega platna — barve poljubne — z ajourjem ob vratnem izrezu in na zgornjem delu obleke, a tako, da sega spredaj še dalje od pasu.

Drugi model nam predčuje, kako neprecenljivo lepo učinkuje ajour s svojo enostavnostjo na modernem blagu ali svili. Blago si moramo misliti

v svetli barvi, a izpod ajourja se organično zlivajo gube.

Predzadnja slika nam kaže odličen model za popoldneve in večerne prireditve. Tkanina je georgette ali gaze. Zgornji del je okrašen z ajourji v lokih; krilo ima dva dela, oboj ob robah okrašena z ajourjem. Rokav je spodaj bogato naguban in istotako okrašen z ajourjem. Z obleko soglaša moderni široki klobuk iz žime.

Poletni večerni plašč,

ki ga s preudarkom uvaja letošnja moda, se bo brez dvoma priljubil in v veliki meri uveljavil. Od poletnega večernega plašča moramo zahtevati, da pristoja k vsaki obleki, zato moramo izbrati zanj čisto nevtralno barvo, najbolje črno ali pa beige. Na vsak način mora biti enobarven in enako tudi podloga. Najprimernejši krov, ki je zgoraj čisto gladek, a spodaj zvočast. Naša slika nam kaže model, ki je na rokavih obšit s kožuhovino.

Potna prtljaga.

K odličnemu nastopu na potovanju je poleg elegantne potne obleke potrebna tudi elegantna prtljaga. Modna barva za kovčeg je tačas črna z medenimi okovi. — Zelo hitro so se priljubili manjši kovčegi, ki jih vzamemo s seboj v kupe. Na potovanju je na vsak način potreben tudi majhen necessaire za toaletne potrebsčine in druge drobnarije. Zelo praktičen je ovoj za dežnik, ki mora biti dovolj velik, da spravimo vanj tudi plét.

— Ne, prijatelj, to mi ne gre v glavo. Čul sem sicer da so včasih postali razbojniki pozneje trgovci, če jim je bila sreča mila. A prvič slišim, — Ananjevih je skomignil z rameni, — da bi postal trgovec razbojnik! Le vprašuj v mestu o naših trgovcih, pa ti bodo o njih natvezli vse polno skrivnosti: eden je v mladosti koga okradel, drugi je bil voznik in je zakljal potnika, tretji pa je tujcem kovčeg izmaknil. Kdo naj bi verjel tem bedarijam?

— Bogve... pravi se, da niti dima brez ognja, prosim!

E! Dedci so še bolj klepetavi ko babnice: tudi brez ognja znajo narediti dim! Preveč brusijo jezike. Vse to govorjenje ni piškavega oreha vredno! No, samo da ste Vabilinu prišli na sled, to je že dobro!...« Matvej Palič se je za trenutek ustavil. »Svoj denar moram nazaj dobiti...« je dodal. »Če je Petrá Mosejič res obogatel, bo dolg vrnil. Še lepo zahvalo mi bo sporočil za uslugo, da sem mu pomagal v nepriliki. Saj ga dobro poznam. Krut človek je, precej sirov. Odtod piha veter!«

Vedenej Savič je molčal.

»Sklenil pa sem tako-le...«, je nadaljeval Matvej Palič:

— Ta bo moral imeti glavo na pravem koncu, ki bo hotel biti kos temu opravku... Koga naj pošljem tja razen tebe?... Če boš vse dobro oprav-

vil, te bom takoj odslovil iz službe.« Pogledal je Vedenej Saviča. Ta pa je uprl v gospodarja oči, kakor da bi ga bila strela zadela.

— Ne boš za rabo v novi trgovini pa te hočem odpustiti iz službe: za družabnika te vzamem!

Vedenej Savič je ves prebledel in planil na noge.

»Kako pa to?... Ali me res hočete?...« je rekkel in mu je celo zadrhtela dolnja ustnica. Ni čuda: v življenju se mu je sreča vselej izmuznila kakor jegulja iz rok, in zdaj glej! — sama je k njemu prišla.

Matvej Palič se je smehljal.

— Saj hočem!... je ponovil. — Samo prej si moraš to zasluziti. Denar mi prinesi, pa je stvar končana: takoj boš postal moj družabnik!

— Prinesem ga z božjo pomočjo... — mu je odgovoril poslovodja, kakor da bi bilo to samo postranska zadeva. Samo oči so kazale, da mu je srce poskakovalo.

— No pa prav! Izberi si še dva pomočnika izmed onih, ki so bolj zanesljivi, pa pojrite z Bogom! Pa še nekaj... — Matvej Palič je za trenutek umolknil in si pogladil brado: »Širje boste šli: hočem, naj gre s teboj še moj Grišutka...«

(Dalje prih.)